

Наврӯз яке аз решадогтарин чашнҳои шахригарӣ ва шахриварӣ дар ҷаҳони наф ва ҷуҳна аст, хангоме, ки суҳан аз наф ва ҷуҳна ба миёни меояд, бедаранг зехни мо ба сӯи замон раҳнамун мешавад, мизони санҷиши ҷуҳан ва ҷуҳантар дар зиндагии мардум замон аст, замон тарозуи ҷуҳнагӣ ва нафӣ аст, як шабонарӯзро дар дониши рӯзшуморӣ як рӯз меноманд!

Хар ҳафта ҳафт шабонарӯз аст аммо мардум онро ҳафтрӯз мепиндоранд, хар моҳ 30 шабонарӯз аст аммо онро 30 рӯз медонем ва хар сол 365 рӯз ва 365 шаб аст, аммо танҳо рӯзҳои он дар солшумори ёддошт мешавад.... Холо хангоме, ки суҳан аз ҷашни ҷуҳан ҷашне, ки дар жарфҳои сиёҳи рушани таърих баромадааст ва ҳазорон соли пеш барпо шудааст, ҷиғуна мо онро наф медонем!? Гӯиё замон дар ин ҷашн, дар ин мантӣ ва дар ин ҷаҳонбинӣ истода, ва ранги ҷуҳнагӣ ба худ намегирад....

Чам ё маъноӣ «Наврӯз» = «Наврӯз» аз ду вожа, наф ва рӯз сохта ва пардохта шудааст, наф вожае ҳаст авестӣ ё порсии ҷуҳан, ки дар забони англисӣ ва олмонию испонӣ ва дигар забонҳо роҳ ёфта ва бо ғӯишҳо ва лаҳҷаҳои дигар ба ҳамон сохтори порсӣ бар забонҳо ҷорӣ мешавад ва чам ё маъноӣ он мешуд тару тоза, наф, хангоме ки вожаи наф пешванди вожае бинишинад, ҳабар аз тозагӣ ва падидор шудани он падида медиҳад, монанди «навзод» = кӯдаке ки тоза ҷашм ба ҷаҳон кушод, ҷизе, ки тоза сохта шудааст, «навсоз», «навшаҳр», шаҳре, ки ба тозагӣ бино шудааст. Мо наметавонем, ба мардуми солхӯрда бигӯем навзод, наметавонем, ба абзори фусилшуда бигӯем наф ва наметавонем ба вайронае бигӯем навсоз, ҳамчунон хангоме ки вожаи наф дар пасванди вожаи дигаре менишинад боз ҳам ҳабар аз навогарӣ ва наф будан медиҳад, монанди «роҳи наф», «хонаи наф», «рахти наф» ва ё «андешаи наф», дар ин ҷо низ наметавонем даст аз ҷаму маъно бардорему ҷуҳнаро наф бигӯем, солхӯрдари навзод, хонаи вайронаро хонаи навсоз ва раҳти ҷуҳнаро раҳти наф ва ё андешаи пӯсидари андешаи наф бидонем, агар ҷуни кунем мо қачқорӣ ва даҷвараштӣ қардаем ва ба оину маниши наф ва нафгарӣ зиён расонидем ва данишу хиёнат қардем.

Пас наф худ ситова ва таърифе дорад, ҷунон ки ҷуҳнагӣ ва пусидагӣ низ ҷуни аст.

Ин дебоҷа ғуфта шуд то шуморо ба Наврӯз бубарем ба ормоншӯхӣ ва утупиёи (мадинаи фазл) ё ормоншаҳри ориёиёни Тоҷи Қайн. Агар мо бихоҳем Наврӯзро ҳамонгуна ки дар вожаҳои боло баррасӣ қардем, бозбини намоиш, мебинем наф пешванди рӯз шуда аст ва

чаму маънои он мешавад «рӯзи нав», рӯзи нав = рӯзеаст, ки навинтарин рӯз дар дарозии замони гузашта бошад, навзодтарин хангоми замони наврӯз медонем, пурсиш ин чист оё мардуме ки ба наврӯз ва рӯзҳои наву навоарӣ ва оини навин пойбанданд, оё онҳо мениш ва ҷаҳонбинии наваҷаӣ ва наваҷаиро боваридаанд?

Ва ё ин ки Наврӯзро дар солномаҳои ҳадашон ҷой медиҳанд аммо бо этиқодиҳои пушида ва ғусил зиндагӣ мекунад?

Посуҳи ин пурсишро барои ҳиради ҳададон пас аз нигоҳи гузаро ба кишварҳои Ҳовари Миёна ки Наврӯзро огози соли нава мепиндоранд, воғузур мекунам. Ва шуморо савор бар шаҳари саманди саркаши ҳаёл ба сарзамини Наврӯз, бистари Наврӯз ва зодгоҳи Наврӯз ҳамоно кишвари ваҳшуру варҷованди Тоҷикистон мебарем.

Наврӯз ва Тоҷикистони сипанд ҷунон бо ҳам омехтаанд, ки монанди ном ва номи ҳонаводагии касе ба шумор меравад. Тоҷикистони сутург ва зулолу ин моми меҳани пок дар бартарин хангомаҳои пурфарозу нишеби таъриҳи ҳада ҳамо ба монанди обҳои Ваҳшу Панҷ роҳи ҳадро дар санғлоҳҳо меёбаду пирӯзмандтар аз ҳама пеш меравад.

Истиқлоли Тоҷикистон дар соли 1991 як дигаргунӣ ва навафарҳангӣ дар кишварҳои порсизабони Ҳовари Миёна буд. Дар ин доварӣ килк ё калам бе он ки аз навиштаи ҳада бим ва шарм дошта бошад бо сарфарозӣ ва фарзояи ҳусти ва эътироф мекунад, ки Наврӯз ба меҳкорӣ ва ҳешёрии давлат ва мардуми навадӯсту навапардозии Тоҷикистони ҳада миллионӣ дар ғустураи беш аз дусад миллион фарсизабон, зинда ва парварда шуд. Саранҷом пас аз 1400 сол Наврӯз ба меҳрандешӣ ва меҳкории давлат ва мардуми фарзояи Тоҷикистон ҷаҳонӣ шуд.

Шоиста аст ба ин наваҷаӣ ва ин пирӯзии навин барои ҳамаи озодазодагон дуруду сано ва офарин ғуфт.

Имрӯз ҷаҳни Наврӯз ва бар пояи шукӯҳманд ва ҳиракундаи ин ҷаҳн дар Тоҷикистони меҳманд барои мардуми фарсизабонон фаротар аз як расм рафта аст ва ранги як оин ба ҳада ғирифта аст. Наврӯзҳои Тоҷикистон барои миллионҳо ҷаҳни пушти марзҳои ҷағроғиёӣ мазабу сиёсат як мақоми мукаддас аст ва расми фараҳманд. Ҷаҳни Наврӯзи Тоҷикистон як мениши ҳамағирий, куниси ҳамавой, равиши ҳамаъноӣ, ҷунбиши ҳамавой,

биниши ҳамандешӣ, расоиши ҳамбастагӣ ва фармоиши ҳамзистӣ дар густураи кишварҳои ҳамфарҳанг ва фаротар аз он чанд пораи ҷаҳон аст.

Хар сол ба посдошти Наврӯз «Давлати навбунёд» ва наwmанишу наwандеши Тоҷикистони сипанд бинобар андешаи наwгарой ниёи ҳеш, «Чамшеди Чам» ин Ҳадиви (Подшоҳ) наwандеш дар остонаи Наврӯз фарохони ҷашни Наврӯзро фармон медиҳад. Мардумонро аз сарзаминҳои дуру наздик ба меҳрҳои Наврӯз меҳонад, меҳмонони ин ҷашни бузург ҳама дар дидаи меҳр ҷой доранд, давлатмардону ҳунарварону суҳанварон ва мардуми омӣ ҳама ва ҳама дар ин ҷашн анбозу шариканд, ва ҳар кадом ба фарохӯри тавоноии ҳеш ин оини бузургӣ ориёиро арҷ мениҳанд.

Дар оини наҷандон дур гувоҳи он хоҳем буд, ки давлат ва мардуми меҳрубон ва меҳркеши Тоҷикистон ҳамаи давлатҳои ҷаҳонро ба Наврӯзҳои ҳуд меҳрхон мешаванд, фарохонии Наврӯз аз сӯи давлат ва мардуми Тоҷикистон доираи ҳамбастагӣ ва ҷамбару ҳалкаи гумшудаи оини Меҳр ва дустӣ ва ҳамзистӣ меҳромези мардумӣ аст.

Ормони ниҳоии ин ҷашни бузург чунин аст:

Ҷашн ба ҷойи ҷанг

Шодӣ ба ҷойи ношодӣ

Дод ва адолат ба ҷойи бедод

Ҳушӣ ва ҳурамӣ ба ҷойи андух ва ситам

Худбоварӣ ба чойи худозорӣ

Ба озодӣ ба чойи бандӣ ва бандагӣ аст

Ба дар поён раҳои ба чойи нажанг ва кафасу дамиш пагоҳи раҳоиш аст.

Наврӯз ва наврӯзгорӣ дар дидаҳои давлат ва мардуми навадешӣ Тоҷикистон танҳо ба моҳи фарвардин ва ду ҳафтаи нахусти баҳор ва барпойии ҷашни Наврӯз басанда нашуд ва поён нағирӣфт, басо ин маниши Чамшедӣ ва Каёнӣ ба навосозӣ ғароида шуд ва фарҷоми ин меҳкорӣ ба созиши падидаи шигифтовар ҳамоно «Коҳи Наврӯз» анҷомид.

Наврӯз аз гоҳи Чамшедшоҳ оғоз шуд ва имрӯз дар Коҳи Наврӯз дар сарзамини Тоҷикистони варҷованд (муқаддас) замонавӣ ғардид. Коҳи Наврӯз пиндорҳои таърихшиносони ҷаҳонро пиромуни фарҳанги ориёӣ бо андешаву биниш пайванд зад.

Мардумони тоҷик ба нармӣ ва зулолӣ об ҳастанд, ва ба саҳтию устуворию саҳраҳою санғҳои кӯҳистонҳои ин кишвар.

М. Мехрофарин

13,03,2020